

بررسی آثار اقتصادی قیمت‌گذاری دستوری کالاها

عنوان گزارش: بررسی آثار اقتصادی قیمتگذاری دستوری کالاها

انتشار: امور کمیسیون های تخصصی اتاق ایران

شماره گزارش: ۱۹۰۱۲۲

تابستان ۱۴۰۱

فهرست

۳..... کمیسیون بازرگانی داخلی

۵..... کمیسیون صنایع

کمیسیون بازرگانی داخلی

اسامی شرکت - های خسارت دیده	نحوه محاسبه خسارت وارده	برآورد میزان خسارت وارده به صنعت مربوطه	بخشنامه های مربوط به قیمت گذاری			محصول مربوطه	نام تشکل / کمیسیون	ردیف
			محتوای بخشنامه	تاریخ	شماره			
	خسارات وارده بر صنعت نه تنها بواسطه عدم تعیین دقیق هزینه ها، بلکه به دلیل عدم تمایل شرکت هایی که محصول آنها مشمول قیمت تشبیتی می باشند، به توسعه و بهره مندی از تکنولوژی، در حوزه کاهش بهره وری و کاهش درآمد باید مورد بررسی قرار بگیرد	تمام صنایع بسته به نحوه محاسبه هزینه ها احتمال مواجهه با زیان را دارند	دستورالعمل قیمت گذاری کالاهای تولید داخل	۲۵/۰۵/۱۳۸۹	۴۲۷۳۱۱/۱	کلیه کالاهای تولید داخل صرف نظر از اولویت قیمت گذاری	کمیسیون بازرگانی داخلی	

	هزینه‌های ناشی از قیمت‌گذاری های دستوری چون دارای اثرات جانبی می‌باشند، بطور دقیق قابل ارزیابی نمی‌باشد.		ضوابط قیمت گذاری کالاهای وارداتی	۱۳۸۹		کلیه کالاهای وارداتی صرفنظر از اولیویت قیمت گذاری	کمیسیون بازرگانی داخلی	
		بطور کلی هزینه‌ها و مضرات قیمت‌گذاری کالا و خدمات در گروه عمومی و خاص قرار می‌گیرند. هزینه‌های قیمت‌گذاری در مباحث عمومی شامل کاهش بهره‌وری و عدم بهبود تکنولوژی و پیامدهای این شرایط و در بخش خاص هزینه‌های قیمت‌گذاری بسته به اینکه صنعت تا چه اندازه از مواهب طبیعی بهره مند باشد یا نیازمند تکنولوژی و یا نیروی کار میزان آسیب وارده به صنعت متفاوت خواهد بود.	نظام قیمت گذاری به صورت: ۱- تعیین قیمت های مصوب برای کالاهای اساسی (۲۵ قلم مشمول ارز یارانه ای و سایر کالاهای اساسی)، کالاها و خدمات عمومی؛ ۲- قیمت پایه کالاهای بورسی؛ ۳- ضوابط کالاها و خدمات صنعی؛ ۴- دستورالعمل های قیمتی برای سایر کالاها	۱۰/۶/۱۳۹۷	ابلاغیه شماره ۶۰/۱۵۱۷۸۰	در ۴ بخش که هر کدام از بخش‌ها گروه خاصی از کالاها مشمول قیمت‌گذاری شده‌اند را مشخص کرده است. بر اساس بند آخر مصوبه مذکور همه کالاها مشمول قیمت‌گذاری می‌باشند.	کمیسیون بازرگانی داخلی	
			یکسان برشمردن ضرایب سود پخش کالایی در مناطق مختلف جغرافیایی و برحسب مصوبات کمیسیون هیات عالی نظارت و ضوابط قیمت گذاری سازمان حمایت - مجزا شدن شرکتهای تعاونی تامین کننده	مورخ ۱/۱۱/۱۳۸۷	۳۶۵/۱	دستورالعمل ساماندهی فعالیت شرکتهای پخش کالایی		

			کالای واحدهای زیرمجموعه از حوزه پخش (صرفاً به عنوان عمده فروش)					
			تعیین نرخ های سود عمده فروشی و خرده فروشی در سه مقطع: درب کارخانه، عمده فروشی و خرده فروشی؛ تعیین مصادیق عمده فروشان (اتحادیه ها و شرکتهای تعاونی صنفی مسئول تدارک کالا، نمایندگی ها، ارگان ها و نهادهای تدارک کننده کالا)، نمایندگی های دارای مجوز عرضه کالا به مصرف کننده نهایی برخوردار از امکان ضرایب سود خرده فروشی است. تعیین نرخ های سود پخش	۱۳/۸/۱۳۸۵	۳۰۴۷۷/۵/۳۷۰	آیین نامه و ضوابط استفاده از ضرایب عمده فروشی و خرده فروشی مصوبه کمیسیون هیات عالی نظارت		
			تعیین مبنای نرخ گذاری کالاها و خدمات صنفی اولویت اول و دوم منوط کردن نرخ گذاری کالاها و خدمات اولویت سوم به رعایت درصدهای سود عمده فروشی و خرده فروشی، ضرایب سود پخش، ضوابط قیمت گذاری و...	۰۱/۰۷/۱۳۹۱	۶۰/۱۶۸۷۳۹	دستورالعمل نرخ گذاری کالاها و خدمات صنفی،		

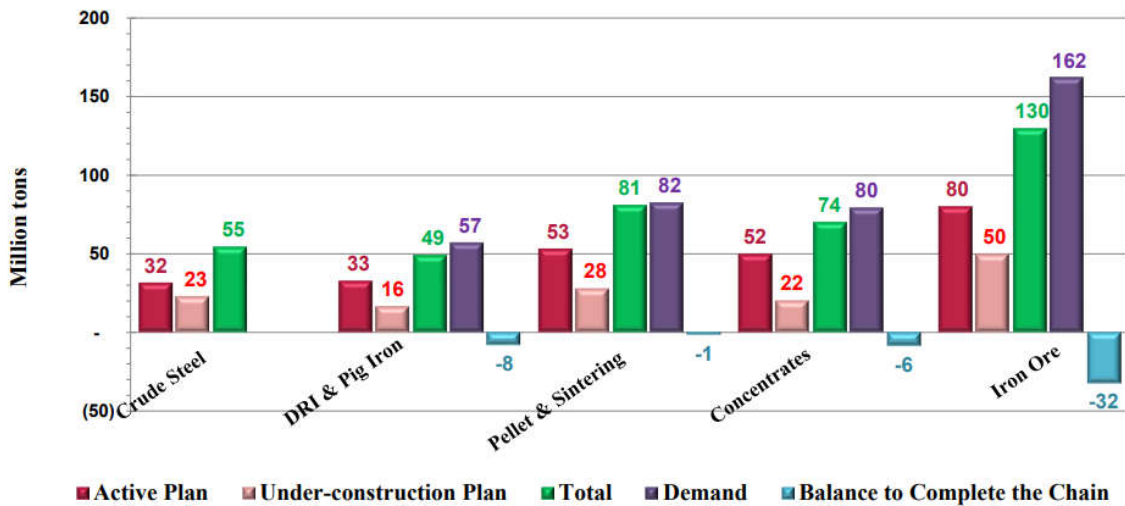
چشم انداز افق ۱۴۰۴ فولاد ایران

بر اساس سند چشم انداز در افق ۱۴۰۴ ایران باید به تولید ۵۵ میلیون تن فولاد در سال برسد.

وضعیت کنونی تولید فولاد ایران

تولید ۳۲ میلیون تن فولاد در سال.

Iran Steel Value Chain Balance in 2025 Vision

6

دلایل فاصله با سند چشم انداز ۱۴۰۴

- تحریم‌ها و انحصار فناوری نزد کشورهای پیشرفته
- مداخله دولت در قالب قیمت گذاری دستوری و عدم ایفای نقش تنظیم گری
- پایین بودن ظرفیت حمل و نقل
- بحران بی آبی
- کمبود برق و گاز

*- تأمین به موقع مواد اولیه (برای دستیابی به برنامه افق ۱۴۰۴، به استخراج ۱۵۵ تا ۱۶۸ میلیون تن سنگ آهن نیاز است)-
(بزرگترین چالش))

دلایل عدم تأمین به موقع مواد اولیه:

- عدم تولید مواد اولیه (گندله) به میزان تولید و نیاز به واردات
- کمبود در کنستانتیره داخلی و نیاز به واردات
- نیاز به سرمایه گذاری در بخش اکتشاف
- وجود انحصار در تولید و فروش مواد اولیه
- قیمت گذاری دستوری

میزان سود در مراحل زنجیره فولاد:

مارجین زنجیره از قراضه به شمش معادل ۴۷٪ می باشد.

مارجین زنجیره از شمش به میلگرد معادل ۷,۸٪ می باشد.

مهندسی قیمت یا رانت!!!!

رانت محسوسی در معاملات شمش فولادی دیده می شود.
تخمین متوسط مارجین ناخالص و تقریبی حوزه نورد میلگرد
آجدار نسبت به نرخ شمش القایی حدود ۸٪ درصد است که
تفاوت فاحشی با نرخ مارجین شمش و قراضه دارد!!!!

به نظر می رسد که در بورس کالا فشار زنجیره
فولاد به شکلی نامتوازی به نفع فولادسازان
مهندسی شده است و سهم بیشتر ریسک ها
به نوردکاران تخصیص یافته است

رشد قیمت شمش متناسب با میلگرد نیست

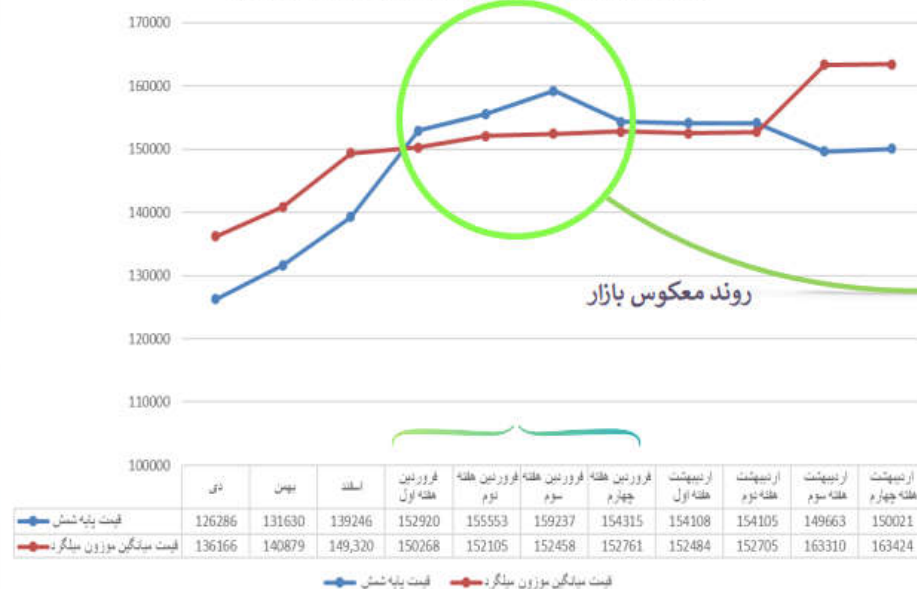
با بررسی روند قیمت شمش فولادی و میلگرد در هفته نخست دی ماه (به عنوان مبنای قیمتی برای وضع عوارض صادراتی) با 28 اردیبهشت سال جاری مشهود است که میلگرد متناسب با قیمت شمش فولادی رشد نداشته ، بنابر آمار های بورس کالا میزان رشد قیمت شمش فولادی 20 درصد بوده در حالیکه میزان رشد قیمت میلگرد طی مدت مذکور 7.8 درصد بوده است.

مقایسه روند قیمت شمش و میلگرد در هفته نخست دی ماه با 28 اردیبهشت

نام کالا	تاریخ 1401/10/04	تاریخ 1401/02/28	درصد تغییر
قیمت شمش	124929	149966	20
قیمت میلگرد	151638	163424	7.8

روند قیمت شمش و میلگرد از دی ماه 1400 تا پایان اردیبهشت ماه 1401 در بورس کالا

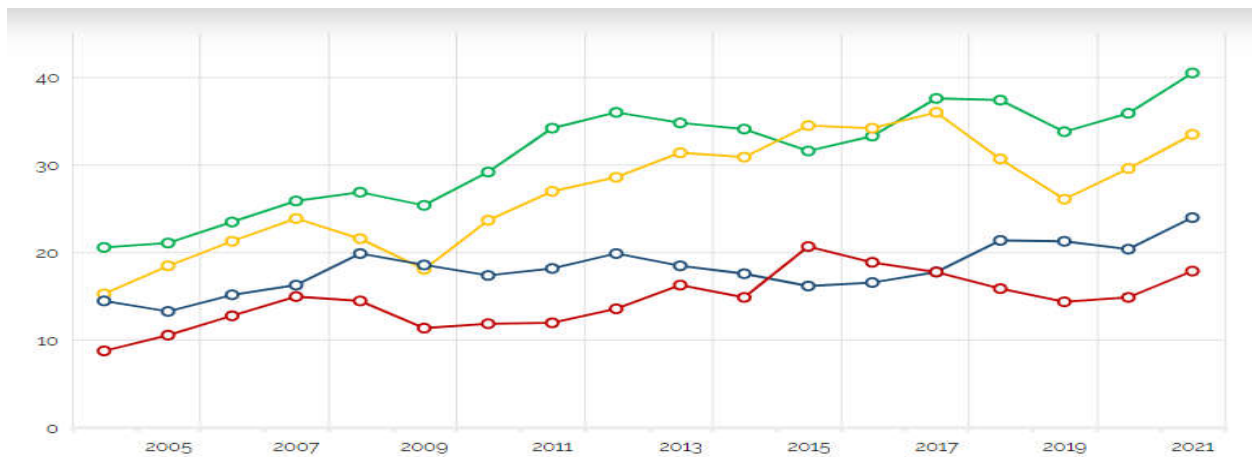
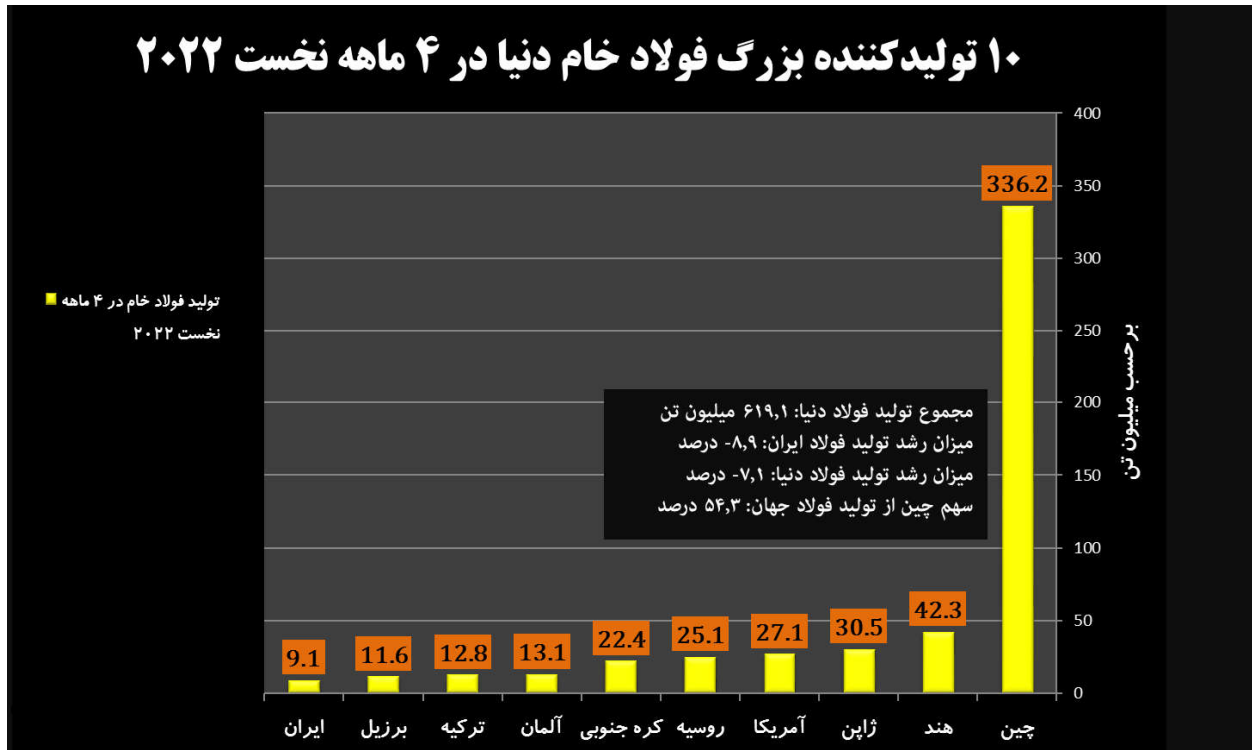
در فاصله زمانی دو هفته میانی فروردین ماه ۱۴۰۱ برای اولین بار در تاریخ کشور قیمت پایه بورس شمش از میلگرد و مقاطع بالاتر ایستاد که این امر در نتیجه مهندسی قیمت به نفع فولادسازان دولتی و صادر زنجیره می باشد. این اقدام منجر به از هم پاشیدگی قیمت محصول در سرتاسر زنجیره صنایع تکمیلی خواهد شد و در نتیجه آن هیچ محصولی بر اساس ارزش ذاتی خود معامله نمی گردد

این در حالیست که بر اساس قیمت های مصوب در بورس کالا سود حاصل از تولید محصولات هم چون میلگرد حدود ۶٪ و سود حاصل از تولید پروفیل حدود ۱۳٪ می باشد.

این اعداد در شرایطی به تولید کنندگان پایین زنجیره اجبار می شود که افزایش هزینه هایی همچون حمل و نقل ، نیروی کار و غیره از میزان سود حاصل از سرمایه گذاری در این صنایع بصورت مضاعف می کاهد.

در اینجا سوالات کلیدی مطرح می شود که پاسخ به آنها می تواند راهگشای گره موجود در صنعت فولاد کشور شود:

- چرا با وجود تجربیات گذشته در مورد قیمت گذاری دستوری و پیامدهای منفی آن همچنان این روند ادامه دارد؟
- مدل محاسبه ارقام قیمتی با توجه به تغییرات چشم گیر در دیگر متغیرهای هزینه سر بار تولید بر چه اساس بوده و با چه هدفی انتخاب می شود؟
- چرا مدل قیمت گذاری با اختلاف به سود صنایع بالادستی زنجیره تولید فولاد است؟(اختلافی که باعث رکود تولید صنایع تکمیلی شده و به تضعیف چرخه فولاد و در نهایت صادرات مواد پایه می انجامد، فرایندی که جز باعث خروج ارز از کشور و اجبار به واردات محصولات تکمیلی چرخه فولاد نخواهد شد).
- چرا با وجود کمبود مواد پایه تولید صنایع تکمیلی همچون ورق، وجود انحصار تولید مواد اولیه (از سنگ آهن گرفته تا میلگرد) ، توزیع قطره چکانی آن بین صنایع مصرف کننده و اعمال نفوذ در قیمتگذاری توسط تامین کنندگان بزرگ (همچون فولاد مبارکه) که باعث ایجاد رانت و کاهش تولید و سرمایه گذاری در این صنایع می شود، راهکاری اندیشیده نمی شود؟
- چرا با توجه به نیاز صنایع تکمیلی و کمبود ورق برای عرضه و با وجود معادن موجود و قابل برداشت در کشور، تنها به میزان ۵ میلیون تن از نیاز مواد اولیه کشور در داخل تولید می شود؟

	1000 Mio Tons	2020	2021	CNG
Production		35,810	40,360	%12,7
Consumption		29,482	33,377	%13,2
Export		20,316	23,934	%17,8
Import		14,800	17,813	%20,4

میزان تولید فولاد ترکیه در سال ۲۰۲۰ برابر با ۳۵,۸ میلیون تن بوده است که در رتبه بندی جهانی تولید کنندگان فولاد این کشور را در رده ی هشتم و دو رتبه بالاتر از ایران قرار می دهد. تولید ایران در همین سال ۲۹ میلیون تن گزارش شده است.

بر خلاف ایران که وجود صنایع بالادستی در صنعت فولاد نقطه ابتدای مسیر صنایع تکمیلی آن می باشند، کشور ترکیه بدون داشتن معادن و سنگ آهن و با تکیه بر تامین فولاد پایه با خرید قراضه آهن (بزرگترین وارد کننده قراضه آهن در جهان) تبدیل به یکی از قطبهای تولید فولاد در جهان شده است.

این مهم در حالی اتفاق افتاده که هزینه های صنایع فولادی در ترکیه با وجود قیمت های جهانی انرژی (برق و گاز) که در حدود ۱۰ برابر قیمت حامل های انرژی در ایران است، محاسبه می شود.

باز هم این سوال مطرح است که چگونه میزان تولیدات کشور همسایه با وجود حاشیه سود پایین تر نسبت به تولیدات فولادی در کشور ما، بیشتر است؟

یکی از مهمترین دلایل تفاوت در مدل قیمت گذاری در این صنایع می باشد، زمانی که میزان عرضه و تقاضا مشخص کننده ی قیمت در بازار خرید و فروش است، میزان حاشیه سود صنایع در هر قسمت از زنجیره فولاد بر اساس نیاز به محصولات مرتبط با آن مشخص می شود، در نتیجه میزان سرمایه گذاری در بخش های سود آور بیشتر شده و موتور صنعت فولاد حرکتی رو به رشد خواهد داشت.

حرکتی که با مدل قیمت گذاری دستوری با کندی و یا توقف همراه است. جایی که سرمایه گذاران امنیت سرمایه گذاری را پایین دیده و سود خود را گره خورده با سیاست های انحصاری یک یا چند شرکت بزرگ می بینند، محل مناسبی برای سرمایه گذاری نخواهد بود فلذا رشد این صنایع نیز در حاله ای از ابهام قرار می گیرد.

منابع:

- Global steel innovation forum 2018
- تحلیل اختلاف قیمت شمش و مقاطع فولادی ۲۰۲۲
- Asia steel market visual conference 2020
- www.cib.org.tr/turkishsteel